

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดพระเนตรโครงการชลประทานห้วยเสนง
จังหวัดสุรินทร์

สารคดี “จากฟ้า...สู่ดิน”

เรื่อง

การดำเนินงานโครงการในพระราชดำริ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้ร่วมรายการ

จารุสินทร์ มุกตะพจน์ ผู้จัด

เพลงสายฝน

บรรยาย

ตามที่เรา ๆ ท่าน ๆ ได้เห็นได้ทราบอยู่เป็นประจำ เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งส่วนใหญ่ เรามักจะเห็นว่า พระองค์ท่านเสด็จไปทรงเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ อยู่เสมอมานั้น สิ่งหนึ่งที่เรามักพบเห็นควบคู่ไปกับการเสด็จพระราชดำเนินนั้นก็คือ โครงการในพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่ได้พระราชทานคำแนะนำ ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะได้ทรงเห็นความทุกข์ยาก เดือดร้อนต่าง ๆ ของราษฎร โดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจนในท้องที่ทุรกันดาร ห่างไกล บางท่านอาจจะบอกว่า ในระยะ ๒๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลก็ได้พัฒนาประเทศ โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นกรอบกำหนดนโยบายมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน เรามีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีผลผลิตรวมเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง ๑๔ เท่าตัว รายได้เฉลี่ยต่อคน ก็เพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่าตัว แต่เหตุใด ประชาชนของเราส่วนใหญ่จึงยังคงทุกข์ยากเดือดร้อนกันอยู่อีก ในเรื่องนี้นั้น ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ชี้แจงว่า

ดร. สุเมธ..... “อาจจะกล่าวได้ว่า เนื่องจากการพัฒนาของรัฐในระยะที่ผ่านมา ไม่ได้เอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้ยากไร้ในชนบทโดยตรง ถึงแม้เราจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมา ๔ ฉบับแล้วก็ตาม แต่การพัฒนานั้น มุ่งเน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และการเพิ่มรายได้ของประเทศเป็นส่วนรวม การจัดสรรทรัพยากรก็มักจะมุ่งลงสู่พื้นที่ที่เจริญแล้วเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการพัฒนาชนบทก็มักจะเป็นการกระจายบริการพื้นฐานไปสู่พื้นที่ที่มีแนวการพัฒนาแล้วเช่นกัน ซึ่งผลของการพัฒนานั้น ถึงแม้จะทำให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๗ ก็ได้ แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ที่จนก็ยังจนอยู่ มาถึงแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ นี้ จึงได้มีการวางแผน และกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างจริงจังที่จะให้ผลการพัฒนานั้น ถึงมือชาวชนบทที่ยากจนจริง ๆ”

จารุลินทร์.....

“ในฐานะที่ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ ก็เป็นเลขานุการของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอยู่ด้วยนั้น งานของคณะกรรมการชุดนี้ ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด”

ดร. สุเมธ.....

“ผมอยากจะบอกว่า เราเพิ่งมาเริ่มทำกันในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ คือในช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๘ แต่สิ่งที่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริออกมาเป็นโครงการทั้งหลายนั้น ได้ถึงมือประชาชนโดยตรงอย่างแท้จริงมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ คือหลังจากเสด็จกลับจากประเทศสวิตได้ ๒ ปี และได้ทรงเน้นหนักในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยทรงทุ่มเทอย่างมหาศาลในการพัฒนาช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ท่าน จนถึงปัจจุบัน จนเกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน้อย่างมากมายทั่วประเทศ ซึ่งโครงการเหล่านี้ เป็นเรื่องของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทุก ๆ แขนง และทุก ๆ สาขา และบางลักษณะก็เป็นโครงการวิจัยศึกษา ทดลอง เพื่อผลการพัฒนาในระยะต่อไป ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนทั้งสิ้น โครงการเหล่านี้ ถ้าจะแบ่งประเภทอย่างกว้าง ๆ แล้ว ผมจะบอกได้คือ

- เกี่ยวกับการศึกษา วิจัย ค้นคว้า ทดลอง
- เกี่ยวกับการพัฒนาปศุสัตว์และการประมง
- เกี่ยวกับการพัฒนาดิน อนุรักษ์ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ
- การพัฒนาและจัดหมู่บ้าน
- การพัฒนาการเกษตรและส่งเสริมอาชีพ
- การพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน
- การแพทย์

ซึ่งโครงการทั้งสิ้นมีประมาณ ๔๕๐-๕๐๐ โครงการ ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐-๘๐ เน้นหนักเกี่ยวกับการชลประทานและแหล่งน้ำ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาแหล่งน้ำนี้ เป็นหัวใจสำคัญอย่างมากต่อประเทศของเรา ซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม”

จารุลินทร์.....

“รู้สึกว่าการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้อยู่มากมายเหลือเกิน คงจำเป็นต้องมีหน่วยงานหลายฝ่ายเข้ามาทำงานเพื่อสนองพระราชดำรินั้น ๆ ด้วย ทราบไหมว่าหน่วยงานนั้น ๆ จัดระบบงานอย่างไร จึงสามารถสนองพระราชดำริได้ดีที่สุด”

ดร. สุเมธ.....

“การดำเนินงานของกระทรวงทบวงกรม และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ นั้น เมื่อ แต่ละฝ่ายได้รับพระราชดำรินั้นมาแล้ว ต่างฝ่ายก็จัดวางแผนงาน โครงการ และเสนอของบประมาณเป็นเอกเทศเฉพาะหน่วยของตน ซึ่งอยู่ในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ จึงทำให้มีปัญหาอยู่บ้าง เพราะแผนงานบางแผน จำเป็นต้องมีการดำเนินงานให้สอดคล้องกันทุกฝ่าย แต่เมื่อต่างคนต่างทำจึงทำให้แผนงานบางแผน ไม่ประสานกันเท่าที่ควร รวมทั้งปัญหาด้านงบประมาณของเรายังไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานสนองพระราชดำรินานัก ยกตัวอย่างเช่น หากพระองค์ท่านมีพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่ง

โครงการใดในวันนี้ แต่หน่วยงานนั้น ๆ จะสามารถของบประมาณและได้รับงบประมาณไปดำเนินงานได้ในอีกสองปีถัดไป เพราะในงบประมาณ ปัจจุบันนั้น ได้ถูกจัดสรรวางเข้าระบบหมดแล้ว จึงทำให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริล่าช้าไม่ทันการ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาล จึงได้มีการวางระบบการดำเนินงาน จัดตั้งองค์กรขึ้นโดยออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ.๒๕๒๔ ให้เป็นหลักการดำเนินงานสนองพระราชดำริดังกล่าว”

จารุลินทร์.....

“สาระสำคัญของระเบียบนี้ มีอะไรบ้างคะ”

ดร. สุเมธ.....

“ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานสนองพระราชดำริของหน่วยงานต่าง ๆ โดยให้ยึดถือเป็นแนวเดียวกัน เพื่อป้องกันการสับสนวุ่นวายที่เคยมีมาในอดีต โดยมีองค์กรกลางระดับชาติขึ้นองค์กรหนึ่ง เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแล ติดตามผล และประสานการดำเนินงานของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจทั้งหมดที่ดำเนินการสนองพระราชดำริอยู่ รวมทั้งการพิจารณาอนุมัติแผนงาน งบประมาณค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งรัฐบาลได้ตั้งงบประมาณต่างหากไว้จำนวนหนึ่งให้สามารถเบิกจ่ายไปดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอเป็นปี ๆ อย่างที่เคยเป็นมา องค์กรนี้ เรียกว่า “คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เรียกกันย่อ ๆ ว่า...กปร มี ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ท่านองคมนตรี (ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์) เป็นองค์ที่ปรึกษา ส่วนกรรมการก็ประกอบด้วย ราชเลขาธิการ, ผู้บัญชาการทหารสูงสุด, ผู้บัญชาการทหารบก, ปลัดกระทรวงมหาดไทย, ปลัดกระทรวงเกษตรฯ, ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ, เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, วิทยาการพิเศษสำนักพระราชเลขาธิการ (ม.ร.ว. ทองน้อย ทองใหญ่) และ ผม เป็นเลขาฯ

นอกจากนี้ ในระเบียบยังได้จัดตั้งสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานนี้ และผมในฐานะผู้อำนวยการกองฯ ก็เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. ด้วย ซึ่งสำนักงานเลขานุการ กปร. นี้ จะทำหน้าที่ทั้งในด้านวิชาการ ประสานงานและงานธุรการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ความจริง ก็มีความหมายชัดเจนอยู่ในตัวของมันเอง เพราะคำว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ หมายถึงโครงการที่ได้พระราชทานพระราชดำริในเบื้องต้นเท่านั้น แต่กว่าจะถึงขั้นการดำเนินงาน ก็จะต้องผ่านขั้นตอนการกลั่นกรองความเป็นไปได้ และความเหมาะสมต่าง ๆ จากทุกฝ่ายด้วย พระองค์ท่านเพียงมีพระราชดำริหรือพระราชทานคำแนะนำเริ่มแรกเท่านั้น

ส่วนการจะดำเนินการได้แค่ไหนอย่างไร เป็นเรื่องที่หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องมาพิจารณาให้ดีที่สุดเสียก่อนที่จะสนองพระราชดำรินั้น ๆ และบางกรณี บางโครงการก็ได้เลิกล้มหรือระงับไปด้วยเหตุที่ไม่เหมาะสมก็เป็นได้ จึงได้มีการเรียกว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสรุปง่าย ๆ ก็คือ โครงการที่ได้พระราชทานแนวความคิดให้เป็นเบื้องต้นนั่นเอง”

จารุลินทร์.....

ท่านก็ได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อการนี้ จาก ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะ เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้ว ซึ่งรายการจากฟ้า...สู่ดิน ก็จะได้ติดตามผลการดำเนินงาน ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ มาเสนอต่อไป ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ที่กรุณาร่วมรายการกับเราในครั้งนี้ สวัสดีค่ะ

ออกอากาศ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๕

เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ น.